Nr. 10. *Braşov*, 15 (27) August 1887. **Anul II.**

ŞCÓLA ŞI FAMILIA

FÓIĂ PENTRU PĂRINŢI ŞI ÎNVĂŢĂTORI.

ESE DE DOUĔ ORĬ PE LUNA.

Redactorĭ: ***Ioan Popea*** *şi* ***Andreiŭ Bârseanu.***

Abonamentul: Pentru **Austro-Ungaria** pe an 3 fl.; pe $^1/_2$ an 1 fl. 60 cr.; pe $^1/_4$ an 1 fl. — Pentru **România** pe an 10 leĭ; pe $^1/_2$ an 5 leĭ.

Abonamentele sĕ făc la administratorul foiĭ **Ión Dariu**, în Braşov. — Manuscriptele sĕ trimit unuia dintre redactorĭ tot în Braşov.

Cuprinsul: Cum să fie învĕţămêntul religiuneĭ? — Cum petrec unĭĭ învĕţătorĭ în vacanţele de vară? — Din »Fisica pentru şcólele poporale« de profesorul Dionisiu Făgărăşanu. — Sentinţe. — Bibliografie. — Diverse. — Posta redacţiuneĭ.

Cum să fie învĕţămêntul religiuneĭ?

In numerĭĭ 4 şi 5 ne-am ocupat de scăderile învĕţămêntuluĭ religios din şcóla poporală, şi în urma cercetărilor nóstre am ajuns la resultatul, că

1. *Invĕţămêntul religios-dogmatic este în contra principiilor pedagogice, de óre-ce el nu ţine sémă de pretenţiile învĕţămêntuluĭ intuitiv, care e recunoscut ca cel maĭ firesc pentru cruduĭ elevĭ, nu consideră nicĭ activitatea spontaneă spirituală a lor şi e în contradicere cu cultura generală, ce aŭ să o primĕscă şcolariĭ în şcólele elementare, pentru a fi ómenĭ folositorĭ sieşĭ şi societăţiĭ.*

2. *El e însă şi în contradicere cu idea creştinismuluĭ, care este religiunea spirituluĭ şi a adevĕruluĭ, religiunea iubireĭ şi faptelor adevĕrat morale, de óre-ce nicĭ unul din aceste scopurĭ înalte, stabilite de întemeietorul religiuneĭ creştinescĭ, nu sĕ póte realisa prin un învĕţămênt, care în loc de spirit, propagă materie; în loc de adevĕr, întunerec, ipocrisie şi fariseism făţarnic; în loc de pace şi odihnă sufletéscă, un spirit sceptic cuprins de îndoelĭ; în loc de iubire neinteresată şi de armonie frăţéscă, ură, vrăşmăşie şi cel maĭ înfricoşat fanatism religios, — rele, care tóte sûnt pedecile cele maĭ marĭ ale adevĕratuluĭ progres, ce şcóla trebue să'l aibă în vedere, de voesce să fie o adevĕrată instituţie de cultură.*

Dară nu e destul numaĭ a nega, ci trebue a pune ceva positiv în locul negaţiuneĭ; nu e destul numaĭ a desvăli scăderile, a arĕta numaĭ: *cum nu trebue să fie învĕţămêntul religiuneĭ*, ci credem că e de interes a arĕta totdeodată:

Cum are să fie el întocmit și predat, ca printr'ênsul să sĕ pótă ajunge înaltul scop, ce trebue să'l aibă în vedere.

Cum? — Rĕspunsul e de tot simplu, e de câte-va cuvinte, adecă: *în mod pedagogic.*

Să ne explicăm.

Când ḑicem, că învĕţămêntul religiunei să sĕ predea în mod pedagogic, înţelegem, că el să fie întocmit și predat după natura copiluluĭ, avêndu-sĕ în vedere: cât de desvoltat e copilul? E el în stare să frămênte cu mintea luĭ copilărésca materiile, ce i sĕ ofer ca nutremênt spiritual? Care sûnt adevĕrurile, ce elevul cu copilărésca luĭ minte le póte cuprinde, și în ce formă aŭ a i sĕ preda aceste adevĕrurĭ?

Adevĕrat e, că până în ḑilele maĭ de curênd în acest obiect *elevul* dimpreună cu puterile luĭ sufletescĕ era cu totul desconsiderat.

Nu voim să ḑicem, că n'ar fĭ fost învĕţătorĭ pĕtrunșĭ de acest inconvenient pedagogic; dară n'aveaŭ încătrăŭ, fiind în acest obiect legaţĭ de mânĭ și de picióre, și avênd a sĕ conforma la predarea luĭ după program, după planul de învĕţământ și neavênd nicĭ un manual, ce le-ar fĭ putut servĭ ca conductor.

De voim să scim, cum are învĕţătorul a preda învĕţămêntul religiunei *în mod pedagogic*, n'avem decât să urmăm și în privinţa acésta luĭ Christos, care a fost cel maĭ mare pedagog.

Christos e în adevĕr *învĕţătorul învĕţătorilor*, maĭ întâiŭ, căcĭ viéţa sa întrégă dênsul o-a pus în serviciul Dumneḑeireĭ, în serviciul *iubireĭ;* al doilea, fiind-că modul sĕŭ de a învĕţa pe alţiĭ a fost cel maĭ excelent, astfel că pentru tóte timpurile el póte servĭ tuturor pedagogilor ca model.

Pretutindenĭ Christos observă legile didactice *dela ușor la maĭ greŭ, dela aprópe la maĭ departe, dela cunoscut la necunoscut.* Pretutindenĭ modul predareĭ luĭ e atât de simplu, că fie-ce copil îl înţelege, și totdeodată atât de sublim, că ceĭ maĭ învĕţaţĭ aĭ tuturor timpurilor nu sĕ pot minuna de ajuns de *adevĕrurile cele marĭ,* ce dênsul a sciut să le îmbrace în forme atât de simple, atât de inteligibile.

Pretutindenĭ el sĕ orientéză după stadiul desvoltăreĭ spirituale a acelora, cătră carĭ vorbesce.

De grăesce cătră *popor*, el vorbesce despre crinii câmpului, despre vrăbiile de pe coperișe, despre vița de vie, despre smochini, despre pescĭ, despre țĕranul, care aruncă semințe în țarină, despre grăuntele de mușdar, despre perii capului ș. a., — de vorbesce însă cătră *cărturari și farisei*, îi întrébă: Cum stă scris în *lege?*

Acesta este tact pedagogic, acésta e adevĕrată înțelepciune pedagogică, o înțelepciune, a cărei neobservare e numai spre rușinea învĕțătorului și spre nenorocirea școleĭ.

In chipul acesta avem să procedem și noĭ la predarea materialului religios, urmând exemplul lui Christos: *dela ușor la mai greŭ, dela aprópe la mai departe, dela cunoscut la necunoscut*, pretutindenĭ căutând a ne folosí de o limbă simplă, ce eleviĭ o pot înțelege cu ușurință.

La întrebarea: *Ce să'ĭ învĕțăm pe elevĭ?* — rĕspunsul e de asemenea ușor: *Să'ĭ învĕțăm, ce a învĕțat Christos*, pretutindenĭ căutând a scóte din fântâna înțelepciuneĭ și din isvorul nesecat al faptelor luĭ mântuitóre.

Să'ĭ învĕțăm, ce le limpedesce vederile sufletului lor și'ĭ face să înțelégă și sĕ cuprindă adevĕrurile religióse-morale.

Să'ĭ învĕțăm, ce pĕtrunde inimile lor de iubire și jertfire pentru adevĕr și virtute.

Să'ĭ învĕțăm, ce le prepară mângăere în nenorocirile sorții și tărie și bărbăție în valurile furtunóse ale vieții.

Să-ĭ învĕțăm, ce le desfătéză sufletul, îĭ face fericiți și'ĭ ridică tot mai sus pe treptele adevĕrateĭ culturi omenescĭ, făcêndu-ĭ folositorĭ sieși și societății omenescĭ.

Tóte aceste adevĕruri avem a le preda în o limbă simplă și, în cât sĕ póte, ilustrate prin exemple vrednice de imitat despre ómenĭ, carĭ s'aŭ deosebit prin virtuțile lor religióse morale, pentru-că e un adevĕr netăgăduit, că exemplele aŭ mai multă putere de atracțiune decât vorbele.

Când învĕțămêntul religiuneĭ va fí astfel întocmit și predat, atunci rodurile luĭ vor fí învederate.

Atunci scopul învĕțămêntului religiuneĭ: *de a sădí și a desvolta în inimile școlarilor sentimente adevĕrate religióse-morale a-ĭ face ómenĭ buni, împodobiți cu gândirĭ și cu vorbe înțelepte și cu virtuți adevĕrate creștinescĭ*, nu va mai fí numai o ilusiune, ci faptă concretă.

Atunci preste tot școla va fí în drept a sĕ numí o

instituție de cultură în adevěratul înțeles al cuvêntului; — până atunci însă nici de cum.

Ioan Popea.

Cum petrec unii învěțători în vacanțele de vară?

Acesta este titlul unui articol apărut în „Gazeta Sătenului“ subscris de „Un țěran Brăilén.“ Pentru importanța lui îl reproducem și noi în părțile lui esențiale, permițêndu-ne la rêndul nostru a face câte-va observațiuni asupra împrejurărilor, în care sě găsesc învěțătorii români din țéra nóstră.

Scopurile, ḑice „Țéranul Brăilén,“ care s'aŭ avut în vedere la crearea acestor „ferii“ sûnt multe; însă principalul a fost, *ca învěțătorii să pótă afla într'ênsele odihna necesară, spre a'și mai reînputernici corpul și sufletul atât de sdrûncinate.*

Idea e frumósă. In adevěr, dacă toți dascălii ar fi bine și la timp plătiți, dispositiunea legiuitorului ar da ródele cele mai strălucite. Atunci dênșii, în aceste vacanții, s'ar duce pe la băi, de și-ar căuta sănětatea și ar face călětorii, din care s'ar întórce cu o sumă de cunoscințe despre diferite localități istorice, școle etc., care nu puțin i-ar ajuta în îndeplinirea greleĭ lor misiuni. Terminându-sě vacanțele, dênșii ar vení veseli la școlă și ar lucra cu râvnă; căci s'ar simți destul de forți și încurajați în profesiunea, ce aŭ îmbrățișat.

Dar, din nenorocire, sûnt o mulțime de învěțători sătesci nesalarisați de stat, cari neputênd scóte competențele lor dela comune, rěmân loculuĭ și'și tiranisesc viéța acolo.

Ar trebuí ceĭ chemați să sě gândéscă, că misionarii aceștia, de și sě numesc *apostoli*, dar sûnt și ei ómeni, și ca atari nu pot fí scutiți de loviturile sorții. Dacă stă în picióre proverbiul, că *casa are 99 de găuri* (nevoi), apoi să li sě dea și lor mijlócele necesare pentru astuparea lor; căci e imposibil ca nisce saci goli să șéḑă ridicați.

Este sciut, că *miseria umilesce pe om și-i surpă demnitatea.* Acésta e un lucru prea constatat pentru a puté cineva să tăgăduéscă, că învěțătorii nu'și perd prestigiul, când trăesc în sărăcie.

Cunosc mulți dintr'ênșiĭ, carĭ sûnt pușĭ în stima și iubirea persónelor de considerație, dar cu tóte acestea în vacanțele de vară staŭ închișĭ în casă, fiind-că sĕ genézĕ a sĕ duce unde-va fără îmbrăcămintea cuviincióșă și fără banĭĭ necesarĭ pentru purtarea cheltuelelor și plata datoriilor. Unĭĭ, sĕrmanĭĭ, sûnt bântuiți de bóle și n'aŭ nicĭ măcar o centimă, ca să sĕ caute orĭ să'și cumpere medicamente. Când te uiți în fața lor, crezĭ că sûnt nisce *iasme*. Și cum pot fí altfel, dacă dênșiĭ rabdă chĭar și de **fóme**. Subliniez de doŭĕ-orĭ cuvêntul, pentru-ca cetindu'l ceĭ cu musca pe căciulă, să le fie rușine de lume, dacă nu témă de Dumnedĕŭ, ca să'ĭ maĭ lase astfel: să móră cu ḑile, orĭ să sĕ chinuéscă, până ce vin la idea de a'și lua viéța singurĭ!

* * *

Ce să ḑicem noĭ despre învĕțătoriĭ noștri, carĭ, cum sciut este, sĕ află în condițiĭ de existență mult maĭ nefavorabile decât frații lor din România?

Ce să ḑicem despre o parte a învĕțătorilor noștri, carĭ, departe de a puté face o călĕtorie în timpul feriilor spre scopul perfecționăreĭ séŭ căutăreĭ sănĕtățiĭ lor sdruncinate în timpul prelegerilor de preste an, nu aŭ bieții, chĭar rĕmânênd acasă, nicĭ mijlócele de existență pentru sine și pentru familiile lor?

Avem exemple despre învĕțătorĭ, carĭ sûnt maĭ rĕŭ plătiți decât văcarul satuluĭ.

Avem exemple despre învĕțătorĭ harnicĭ, carĭ trăesc în miserie completă, carĭ umblă sdrĕnțoși și, în lipsă totală de mijlóce de traiŭ, sĕ hrănesc pe sine și pe familiile lor în modul cel maĭ ticălos, numaĭ cu póme, și și acestea adese-orĭ necópte.

O sórte maĭ amărîtă abia ni-o putem închipuí.

Și însă, cine sûnt acest soiŭ de ómenĭ nefericiți, numiți învĕțătorĭ? Ce chemare aŭ eĭ? Ce rol aŭ eĭ în societatea nóstră românéscă?

E cum-va munca lor maĭ neînsemnată, decât a văcaruluĭ satuluĭ, ca să fie maĭ puțin rĕsplătită?

Văcarul păzesce vitele satuluĭ, éră învĕțătorul cresce și cultivă turma cuvêntătóre a copiilor noștri, carĭ sûnt trup din trupul nostru și sânge din sângele nostru.

Invĕțătorul deschide copíilor noștri ochiĭ lor sufletescĭ,

le cultivă și le aprinde inima lor, le aţîţă puterea voinţeĭ lor și le-o îndréptă spre tot ce este bun, frumos și plăcut luĭ Dumnedeŭ și ómenilor, și'ĭ înzestréză și'ĭ împodobesce cu tot ce le este de trebuinţă pentru a sĕ face ómenĭ harnicĭ, sĕvêrșitorĭ de adevĕrate fapte bune.

In chipul acesta învĕţătoriĭ sûnt binefăcĕtoriĭ ceĭ maĭ marĭ aĭ copiilor noștri.

Eĭ sûnt totdeodată binefăcĕtoriĭ ceĭ maĭ marĭ aĭ naţiunilor.

După cum sûnt învĕţătoriĭ, așa sûnt și naţiunile. Sûnt *luminate*, dacă ele aŭ învĕţătorĭ harnicĭ, carĭ sûnt pĕtrunșĭ în adêncul sufletuluĭ de înalta lor chemare.

Ca să fie învĕţătorul astfel, are trebuinţă să sĕ desăvîrșéscă neîncetat:

a) Stând în curent cu tot ce sĕ petrece pe tĕrêmul scinţeĭ specialităţiĭ sale;

b) Căutând a vení în atingere cu ómenĭ luminaţĭ, dela carĭ să pótă profita ceva, înmulţindu'și și clarificându'și cunoscinţele sale;

c) Căutând a'și recrea și mări puterile sale trupescĭ și sufletescĭ prin excursiunĭ și călĕtoriĭ, care să'ĭ aţîţe și să'ĭ misce inima, să'l însufleţéscă, să'l înveseléscă, să'l instrueze și să'ĭ măréscă pofta de lucru în chemarea sa apostolică.

Numaĭ învĕţătorĭ povăţuiţĭ și stăpâniţĭ de astfel de gândirĭ și carĭ își întocmesc viéţa în modul arĕtat, daŭ dovadă, că 'și pricep pe deplin chemarea lor de harnicĭ povăţuitorĭ aĭ copiilor noștri în împĕrăţia luminilor.

Dară cum vor puté fí o parte mare din învĕţătoriĭ noștri în stare să corĕspundă acesteĭ înalte chemărĭ, în starea, în care sĕ găsesc?

Cum vor avé eĭ curagiŭ să dea faţă cu ómenĭ streinĭ, să vorbéscă cu eĭ, chiar destoinicĭ fiind a o face acésta, când eĭ sĕ ruşinézĕ de sine, de hainele lor petecite, care provócă numaĭ mila și compătimirea celor ce'ĭ vĕd?

Cum vor avé plăcere să facă excursiunĭ prin câmpurĭ și codri, prin văĭ și munţĭ spre a sĕ inspira de frumseţile naturelĭ, când sufletul lor amărît, ḑîlnic e chinuit de grijile pentru existenţa lor și a familieĭ lor?

Cum vor puté să stea în curent cu sciinţa indispensabilă pentru desĕvêrșirea lor în măestria de a forma

ómenĭ, când eĭ copleșiți de lipsurĭ și suferințe ajung la desperațiune?

Cu ce bucurie sĕ vor apuca eĭ ḑîlnic de munca reformătóre a spiritului elevilor lor, când eĭ neîncetat sûnt siliți să sĕ gândéscă la copíiĭ lor de acasă flămânḑĭ și desculți?

Cum vor fí în stare să'și caute de sănĕtate, când eĭ nu sĕ pot mișca nicĭ un pas de acasă, cu punga gólă?

Cum le va și vení în gând, să facă călĕtorií prin țéră, spre înmulțirea și clarificarea cunoscințelor lor topografice și etnografice, când mulți dintre eĭ nu dispun nicĭ de un ban frânt?

Astea tóte sûnt tot atâtea împrejurărĭ fatale, care pe un om gânditor îl fac să fie cu multă îngrijire în privirea viitorului școlelor și prin consecință în privirea viitorului poporului nostru *pus cea maĭ însemnată parte în mânile învĕțătorilor*.

De voim să ajungem la un scop bun, trebue să ne placă a întrebuința și mijlócele cele maĭ corĕspunḑĕtóre, prin aplicarea cărora putem sigur realisa acel scop.

De voim să avem școle bune, o instrucție și educație bună a copíilor noștri, să ne placă tot-deodată a avé învĕțătorĭ buni, harnicĭ, însufletiți și înflăcărați pentru chemarea lor; învĕțătorĭ, carĭ ca păstorul din evangelie să'și pună sufletul pentru fiiĭ lor spirituali.

Nicĭ odată însă nu vom fí în drept a pretinde dela învĕțătoriĭ noștri, cât timp eĭ vor forma, în privința rĕsplătireĭ muncieĭ lor, clasa cea maĭ *amărîtă* din societatea nóstră, să corĕspundă acestor înalte pretensiunĭ.

Un om sărac, un om amărît și desperat nu e nicĭ odată capabil a sĕ însufleți de o idee, fie ea cât de salutară.

Invĕțătorĭ, cărĭ să fie la înălțimea chemăreĭ lor, îĭ vom puté avé numaĭ așa, dacă vom rĕsplăti bine munca lor.

Atuncĭ eĭ vor avé tragere de inimă pentru chemarea lor; atuncĭ vor avé o posiție onorifică în societate; atuncĭ vor fí stimați și prețuiți după meritul lor.

Numaĭ remunerându-ĭ bine, vor fí părinții în drept să pretindă dela eĭ a fí adevĕrați crescĕtorĭ aĭ copíilor lor.

Și pentru un astfel de scop să fim siguri, că orĭ cât de marĭ ar fí jertfele nóstre ca părinți, ele nu vor fí nicĭ odată destul de marĭ.

Căci nu este avere, care să pótă egala folosul sufletesc, ce'l pot avé copíii noștri dela nisce învețătorĭ cu deplin simț de jertfire pentru sublima lor chemare.

Cu ce avere vom puté resplăti sufletul lor crescut și poleit de talentul unuĭ învețător povățuit de adevĕrate luminĭ și cu adevĕrat tact pedagogic?

Cu ce vom remunera de ajuns zelul luĭ înflăcărat de a face din copíiĭ noștri ómenii ceĭ maĭ folositorĭ sieșĭ, societățiĭ și némuluĭ lor?

Căci netăgăduit adevĕr e, că: *Copíiĭ bunĭ, copíiĭ bine crescuțĭ și bine instruițĭ sûnt podóba școleĭ, mângăerea și desfătarea părinților, speranța și fala îndreptățită a némuluĭ lor.*

P.

Din „Fisica pentru școlele poporale"

de profesorul *Dionisiu Făgărășanu**)

Despre corpurile fluide.

Carĭ corpurĭ sĕ numesc corpurĭ fluide? Ce formă iaŭ corpurile fluide, dacă sûnt în cantităț micĭ? Numesce câte-va corpurĭ fluide!

Apa curată este corp străvediŭ, fără colóre, fără gust și fără miros. Dar astfel este numaĭ apa destilată, care o căpĕtăm în farmaciă (apotecă). În apa naturală, adecă în apa de isvóre, din fântânĭ, din rîurĭ, din lacurĭ ș. a. sĕ află părțĭ de pămênt, var, sărurĭ și alte materiĭ. Aceste îĭ daŭ apeĭ colóre, gust și miros. Astfel e apă acră, apă sărată, apă amară ș. a. În apele aceste sĕ află minerale topite și de aceea sĕ numesc ape minerale. Apele minerale sĕ folosesc la bĕut și la scăldat; ele aŭ în sine puterea de a vindeca pe ómenĭ de multe bóle. Apa curgătóre și apa de plóiă și de nea sĕ numesce apă móle. Apa de isvor și de fântână sĕ numesce apă aspră; în ea sĕ află var topit și un soiŭ de aer (gaz) numit accid carbonic, care face apa rĕcoritóre.

Apa este de neapĕrată trebuință pentru ómenĭ, pentru animale

*) D-l *D. Făgărășanu* a binevoit a ne pune la dispositiune câte-va pagine din manualul sĕŭ de Fisică pentru școlele poporale, ce va apărĕ în dilele acestea în editura librărieĭ H. Zeidner din Brașov. Din aceste pagine cetitoriĭ fóeĭ nóstre îșĭ pot face ideiă despre modul, în care d-l Făgărășanu, un specialist în Fisică, a tractat materialul destinat pentru școla poporală. *Red.*

și pentru plante. Ea se folosesce la bĕut, la fert, la spălat, la scăldat și spre multe alte celea. Apa de bĕut trebue să fie curată, limpede și próspĕtă; apa tulbure și stătută nu e bună de bĕut. Apa bună de bĕut se numesce apă dulce. — Apa se folosesce și la udatul legumelor și al florilor și la udatul livedilor. Apa mână morile, ferĕstraiele, piuĕle și alte mașini. Pe apele mari umblă corăbii și plute. Meseriașii, precum tăbăcarii, văpsitorii ș. a. au lipsă de multă apă. În apă trăiesc pescĭ ș. a. —

Posiția orizontală a apeĭ. 1. Umplem un păhar de jumĕtate cu apă și-'l punem pe masă; apa se mișcă la început în tóte părțile, dar în curênd se liniștesce și suprafața eĭ este óblă și netedă ca și suprafața meseĭ; adecă suprafața apeĭ este orizontală*). 2. Plecăm păharul într'o parte; apa din partea de de-asupra a păharuluĭ se îndésă spre partea din jos, și după-ce se liniștesce, suprafața eĭ este érăși orizontală. Dacă turnăm apă într'o cană, într'un blid saŭ în orĭ și ce vas, apa ia posițiе orizontală. Tot asemenea posițiе vedem, că are apa din lăcurĭ, bălți și din fântânĭ, dacă este liniștită.

Suprafața apeĭ și a fluidelor, carĭ se află în liniște, are posiția orizontală.

Apăsarea apeĭ. 1. Punem un păhar cu părețiĭ verticalĭ în palmă; păharul apasă asupra mâniĭ. — Umplem păharul pe jumĕtate cu apă; simțim că păharul apasă maĭ tare, decât întâiŭ; apa are greutate. 2. Umplem păharul cu apă; simțim, că el apasă acum și maĭ tare, fiind-că apa din păhar are înălțime maĭ mare. Acésta o înțelegem așa: apa este un corp greŭ și apasă asupra funduluĭ păharuluĭ, și astfel și asupra mâniĭ. Apa și tóte fluiditățile apasă asupra funduluĭ vasuluĭ, în care se află. Apăsarea e maĭ mare, dacă e maĭ mare fundul vasuluĭ și dacă e maĭ mare înălțimea apeĭ din vas.

3. Acățăm un vas plin cu apă de o sforicică, ca să stea vertical, și facem o găurice în părețiĭ luĭ aprópe de fund. Apa curge din vas în forma unuĭ arc și vasul se mișcă puțin în partea cealaltă. Arcul e maĭ mare, dacă se află maĭ multă apă de-asupra găuriceĭ. Apa nu apasă numaĭ asupra funduluĭ, ci și asupra părețiloř vasuluĭ. Dacă în părețiĭ luĭ nu se află nicĭ o găurice, apa apasă asupra lor din tóte părțile tot cu aceeași putere; ér dacă în eĭ se află vre-o gaură, apa care apasă, unde e gaura, ese afară; astfel apăsarea apeĭ este maĭ mică de partea acésta și vasul se

*) vedĭ: Direcțiunea orizontală.

mișcă puțin în partea ceealaltă. — Dacă cepul de'a cadă (putină) nu e înțepenit bine, ese afară.

Apa apasă asupra pereților vasului, în care sĕ află. Apăsarea e mai mare, dacă e mai mare înălțimea apeĭ.

4, Cufundăm o sticlă cu pereții supțiri într'un vas cu apă, simțim, că apa vrea să ridice sticla în sus. 5. Acoperim gaura de din jos a uneĭ sticle dela lampă cu o tăbliță (placă) supțire de sticlă saŭ de metal, care o ținem lipită de sticla lampeĭ cu un fir de ață și cufundăm sticla într'un vas cu apă*). Dacă lăsăm firul de ață din mână, placa nu sĕ duce la fund, fiind-că apa apasă din jos în sus asupra eĭ.

Apa apasă și din jos în sus. Astfel putem înțelege, pentru-ce într'a apa în corabiă, dacă acésta capĕtă în fund vre-o gaură saŭ crepătură.

Apa apasă în tóte părțile.

Vase comunicătóre. 1. Aședăm o scândurice într'un păhar cu pereții obli, așa ca să sĕ potrivéscă bine între pereți și să ajungă până aprópe de fundul luĭ. Păharul sĕ împarte în două părți, saŭ în două vase. Dacă turnăm apă într'un vas de acestea, apa trece și în vasul celălalt și sĕ așédă în amêndouĕ la aceeași înălțime. Două vase, carĭ staŭ astfel în legătură unul cu altul, ca apa să pótă trece saŭ comunica din unul în celălalt, sĕ numesc vase comunicătóre. 2. Umplem un păhar de jumĕtate cu apă și cufundăm în el o țavă de sticlă dela lampă până aprópe de fund. Ele alcătuesc două vase comunicătóre, și apa sĕ ridică în amêndouĕ la aceeași înălțime. 3. Împreunăm două saŭ mai multe vase (țevĭ) astfel unele cu altele, ca apa să pótă trece din unul în celălalt**). Ele alcătuesc vase comunicătóre. Dacă turnăm apă în unul din aceste vase, ea sĕ ridică în tóte la aceeași înălțime; ér dacă vărsăm apă dintr'un vas, ea scade în tóte și stă érăși la aceeași înălțime.

În vasele comunicătóre apa stă la aceeași înălțime.

Vase comunicătóre sûnt ulciórĕle și cănile cu țiță, stropitórele (udătórele) ș. a. În pămênt încă sûnt vase comunicătóre. — Pămêntul este alcătuit din straturĭ de năsip, de lut, de petriș, din

---

*) Firul de ață il lipim de placă cu céră roșiă; placa trebue puțin încălțită, altcum nu sĕ lipesce céra bine de ea.

**) Vase comunicătóre ne putem face astfel: găurim o rudă de lemn în 4 dungĭ și de o palmă de lungă saŭ o țavă de soc grósă, prin mijloc dela un capĕt până aprópe de celălalt; ne facem de-asupra două saŭ 3 găurĭ până în gaura din mijloc și punem în ele sticle dela lampe; aceste le lipim pe lângă rudă cu céră rosiă saŭ cu rĕșină și înfundăm gaura din mijlocul rudeĭ.

straturĭ de stâncĭ ș. a. Prin straturile de năsip și de petriș și prin cele pufăióse apa străbate, ca și prin nisce țevĭ. Astfel sĕ póte întêmpla, că alvia rîurilor stă în legătură cu fântânĭ și pivnițe, saŭ fântânile între sine. De aceea sĕ întêmplă că în fântânile din apropierea rîurilor apa cresce, dacă cresce rîul, și scade, dacă scade apa din rîurĭ. Asemenea sĕ întêmplă, că în pivnițele din apropierea rîurilor ese uneorĭ apă. La căzanele dela mașine sĕ pun pe din afară țĕvĭ de sticlă, carĭ alcătuesc cu căzanele vase comunicătóre. Țevile acestea ne arată, cât de sus stă apa saŭ alte fluidităților în căzane. —

Apaducte. În vasele comunicătóre apa sĕ ridică la aceeașĭ înălțime. Astfel putem conduce cu ajutoriul lor apa dintr'un loc ridicat, de pe un dél pe alt dél, saŭ preste dél în vale. — În modul acesta sĕ conduce apa din locurile cele maĭ depărtate în orașele, carĭ n'aŭ apă, saŭ aŭ apa rea de bĕut. — Apa sĕ adună într'un loc ridicat, pe vêrful unuĭ dél, într'un fel de lac, numit basen. Aicĭ sĕ strecóră (filtréză) apa prin straturĭ de petri și de cărbunĭ și trece în o țavă grósă, care duce până în oraș. În oraș țava sĕ rămuresce în o mulțime de țevĭ strîmte, carĭ conduc apa la fiesce-care casă. În capĕtul acestor țĕvĭ sûnt aședate nisce țĕvĭ verticale și maĭ strîmte, pe carĭ sĕ ridică apa în sus până în caturĭ, la înălțimea, ce o are apa din basen. — O astfel de întocmire prin care sĕ conduce apa într'un loc, sĕ numesce apaduct. —

Fântânĭ săritóre. Aședăm o țavă de soc de 3 palme de lungă în capĕtul uneĭ pâlniĭ. Luăm apoĭ o țavă de soc maĭ grósă și o găurim aprópe de capete. În o gaură aședăm țava cu pâlnia, ér în cealaltă punem o țavă de soc numaĭ de un deget de lungă; gaura de de-asupra a țeveĭ acesteia o facem maĭ strimtă*). Unde sûnt aședate țevile unele în altele, le lipim cu céră roșiă, ca sĕ nu rĕsufle. Dacă umplem țava cea lungă cu apă, vedem, că apa sare în sus pe țava cea scurtă, în forma uneĭ rațe.

Dacă un brat dela două vase comunicătóre este maĭ scurt și turnăm apă în brațul cel lung, apa din brațul cel scurt nizuesce a sĕ ridica așa de sus ca și apa din vasul cel lung, și sare în sus în forma uneĭ rațe.

Pe acésta sĕ basézĕ fântânile săritóre. — La fântânile săritóre, apa sĕ adună într'un basen pe un dél saŭ alt loc ridicat; de aci sĕ conduce, ca și la apaducte, prin țĕvĭ până la un loc

*) Punem un cuiŭ de drot în gaură și picăm în jur cu céră roșiă; după aceea îl scótem afară.

mai jos. Aci se află o țavă scurtă îndreptată în sus, prin care sare apa în sus.

Fântânile și isvórĕle. Apa de nea și de plóiă întră în pământ și străbate prin păturile de nĕsip, de petriș și prin cele pufăióse; prin păturile stâncóse și prin păturile gróse de lut nu póte străbate. Ajungênd la o astfel de pătură, apa se adună deasupra eĭ, ca și într'un vas. Păturĭ de aceste sûnt multe în pământ și ele se întind în tóte părțile, mai afund și mai la fața pământuluĭ. Dacă săpăm până la o pătură de aceste, dăm de apă. Dacă săpăm mai afund, dăm de apă mai bună, pentru-că ea se strecóră mai bine. Astfel se fac fântânile. — Fântânile sûnt vase comunicătóre. Apa din fântânĭ se ridică la înălțimea aceea, la care se află apa din păturile, cu carĭ stă în legătură fântâna. În unele locurĭ apa își face loc prin pământ și ese afară de sine; astfel se nasc isvórĕle; fiind-că apa curge în jos, isvórele se nasc cam pe cóstele și pe la pólele délurilor. Isvórele încă sûnt vase comunicătóre. —

Înnotarea. 1. Punem într'un blid un vas plin bine cu apă și cufundăm în el un păhar gol, cu fundul în jos, până la gură, dar așa, ca în păhar se nu între apă. Din vas se varsă apă în blid; dacă turnăm apa acésta în păhar, păharul se umple cu apă.*)

Un corp cufundat în apă dă atâta apă în lăturĭ, cât loc cuprinde el.

2. Legăm o pétră cu un fir de ață saŭ cu un fir de pĕr de cal de un brat dela cumpene, și o cumpenim. O cufundăm apoĭ într'un păhar plin bine cu apă, și o cumpĕnim și în apă. În apă pétra este mai ușóră, decât afară din apă. Pétra cuprinde locul apeĭ, care s'a vărsat și care a fost purtată de apa, ce a rĕmas în vas. Venind pétra în locul apeĭ, apa din vas pórtă o parte din greutatea eĭ, care este atât de mare, cât greutatea apeĭ, ce s'a vĕrsat; de aceea este mai ușóră pétra în apă. 3. Cumpĕnim acum apa, ce s'a vĕrsat din păhar**). Vom vedé, că ea este tocmai atât de grea, cu cât este mai ușóră pétra în apă.

Tóte corpurile cufundate în apă saŭ în altă fluiditate perd

---

*) În păhar nu întră tótă apa, fiind-că părețiĭ și fundul păharuluĭ încă cuprind loc și daŭ apă în lăturĭ; apa, ce rĕmâne este, apa ce se vine pe părețiĭ și fundul păharuluĭ. Este bine ca păharul să fie cu părețiĭ cât se póte de supțirĭ.

**) Acésta se face așa, că cumpĕnim maĭ întâĭ un păhar gol, apoĭ turnăm apă în el. Ca să stea cumpenele în echilibru, trebue să maĭ adaugem nisce mĕsurĭ de greutate; mĕsurile, ce le adaugem, ne arată greutatea apeĭ,

atâta din greutatea lor, cât este de grea apa, ce o daŭ în lăturĭ. (Principiul luĭ Archimede).

Găléta dela fântână o ridicăm cu mult maĭ ușor în apă, de cât după-ce ajunge de-asupra apeĭ. În apă putem ridica o pétră, pe care afară din apă nu sûntem în stare a o ridica. Când stăm în apă și ridicăm mâna saŭ piciorul de-asupra apeĭ, simțim, că sûnt cu mult maĭ grele, decât în apă. —

4. Punem o pétră, un cuiŭ de fer și o bucată de sticlă într'un vas cu apă. Vedem, că ele sĕ cufundă. 5. Punem o scândurice de lemn de brad, o sticlă cu părețiĭ supțiĭ și un astupuș de plută; vedem, că aceste înnótă pe apă

În apă unele corpurĭ sĕ cufundă, ér altele înnótă.

6. Cumpĕnim o pétră și ne însĕmnăm cât este de grea. Umplem apoĭ un păhar (vas) bine cu apă și punem pétra în el. Pétra sĕ cufundă și din păhar sĕ varsă atâta apă, cât loc cuprinde pétra. Dacă cumpĕnim apa, ce s'a vĕrsat, vedem, că ea este maĭ ușóră decât pétra. — 7. Repetăm încercarea de maĭ înainte cu cuiul de fer și cu bucata de sticlă. Vom vedé, că și aceste sûnt maĭ grele, decât apa, ce daŭ ele în lăturĭ.

În apă sĕ cufundă corpurile acele, carĭ sûnt maĭ grele decât apa, ce o daŭ ele în lăturĭ.

8. Cumpĕnim o scândurice de lemn de brad uscată, ne însĕmnăm cât este de grea și o cufundăm într'un vas plin bine cu apă. Din vas sĕ varsă atâta apă, cât loc cuprinde scândurica, dar' scândurica nu sĕ cufundă, ci înnótă pe apă. — 9. Repetăm încercarea de maĭ înainte și cu o sticlă cu părețiĭ supțiĭ și cu un astupuș de plută. Vom vedé, că și acestea sûnt maĭ ușóre decât apa, ce o daŭ în lăturĭ.

În apă înnótă corpurile acelea, carĭ sûnt maĭ ușóre, decât apa, ce o daŭ ele în lăturĭ.

Uleiul, unsórea, lemnul, luntrele, plutele, buțile góle ș. a. înnótă pe apă, fiind-că sûnt maĭ ușóre decât apa, ce o daŭ ele în lăturĭ.

10. Cuiul de fer sĕ cufundă în apă; ér dacă îl înțepenim într'un astupuș de plută maĭ mare, saŭ dacă îl punem pe o scândurice de lemn de brad, el nu sĕ cufundă, ci înnótă. Cuiul înnótă, fiind-că apa, ce dă el în lăturĭ, dimpreună cu astupușul saŭ cu scândurica este maĭ grea decât ele amêndouĕ. 11. O bucată de sticlă sĕ cufundă în apă, dar o sticlă cu părețiĭ supțiĭ nu sĕ cufundă. În sticlă putem turna și puțină apă, și ea tot nu sĕ cufundă. Sticla este găunósă pe dinlăuntru și are o formă deosebită, așa că apa, ce dă ea în lăturĭ, este maĭ grea decât sticla.

Corpurile mai grele decât apa, le facem să înnóte, dacă le împreunăm cu corpuri mai ușóre decât apa, saŭ dacă le scobim pe dinlăuntru și le dăm o astfel de formă, ca ele să fie mai ușóre decât apa, ce o daŭ în lături.

Pe acésta se baséză construirea corăbiilor de fer. Ómenii, carî nu sciŭ înnota, se încing cu brâne de scórță saŭ își légă pe subsuorî beșicî de boŭ saŭ de gumilastic, umflate cu aer. Prin acésta trupul lor dă în lături mai multă apă și nu se cufundă.

Trupul omuluĭ este cu ceva mai ușor decât apa, ce o dă în lături, și se cufundă în apă numai până la ochi. Însă fiind-că gura și nasul îĭ sûnt în apă, el trage în plumânî apă în loc de aer. Prin acésta trupul se îngreunéză, se cufundă și omul se înnécă. Dar și un om, care nu scie înnota și cade în apă, póte să scape, dacă observă următórele, anume: să nu își ridice mânile în sus, să nu strige, pentru-ca să nu între în el apă și astfel să devină mai greŭ, să-și țină résuflarea, să se așeze apoĭ pe spinare, să bată lin din mânî și din picióre asupra apeĭ, să plece capul în jos și să-'și țină afară numaĭ nasul și gura și să résufle lin. Dacă observă aceste, el nu se cufundă. La înnot ne ținem capul de-asupra apeĭ astfel, că facem cu mânile și cu piciórele nisce mișcărî și lovieturî potrivite asupra apeĭ. Prin loviturile aceste apăsăm asupra apeĭ, și apa încă apasă asupra nóstră și ne ridică în sus.

Dacă a căḑut vre-un om în apă și scoțindu-'l afară credem, că nu este mort, îl așeḑăm cu capul ceva mai sus și plecat puțin spre drépta. Îĭ ținem sub nas o sticlă cu amoniac, îl gâdilim la buze și la nări și îĭ suflăm în gură aer curat. După aceea îl desbrăcăm, îl așeḑăm într'un pat cald și'l frecăm bine cu un petec de postav înmuiat în rachiŭ, ér la picióre îĭ punem o țiglă caldă. Turnăm apoĭ într'un litru de apă 60 gr. de oțét și tot atâta sare și i-le aplicăm cu clistirul.

Greutatea specifică. 1. Dacă cumpĕnim o bucată de fer saŭ de sare, aflăm cât este de grea și dicem: aicî sûnt 1, 2, 3 etc. kg. de fer saŭ 1, 2, 3, 4 etc. kg. de sare.

Greutatea corpurilor, care o aflăm cu ajutorul cumpenilor, fără privire la mărimea corpurilor, se numesce greutate absolută.

2. *a)* Punem într'un taler dela cumpene o bucată de fer, ér în celălalt o bucată de lemn de brad de aceeași mărime (volum), și le cumpĕnim. Vom vedé, că bucata de fer este cu mult mai grea decât cea de lemn. *b)* Cumpĕnim bucata de fer, și să ḑicem, că este de 1 kg = 1000 gr. de grea. O legăm apoĭ cu un fir de ață și o cufundăm într'un păhar plin bine cu apă. Dacă

cumpĕnim apa, ce dă afară din păhar, vom vedé, că ea este numaĭ $133^1/_3$ gr. de grea. Apa, ce a dat afară din păhar, cuprinde tot atâta loc, cât bucata de fer; apa are acelaşĭ volum, ca şi bucata de fer. Bucata de fer este de 1000 gr. de grea; apa, care are acelaşĭ volum cu bucata de fer, este numaĭ de $133^1/_3$ gr. de grea. Acelaşĭ volum de fer este de (1000: $133^1/_3 = 7^1/_2$) $7^1/_2$ orĭ maĭ greŭ, decât acelaşĭ volum de apă*).

Numĕrul acela, care ne arată, de câte-orĭ este maĭ greŭ volumul unuĭ corp, decât acelaşĭ volum de apă, sĕ numesce greutate specifică.

Ferul este de $7^1/_2$ orĭ maĭ greŭ decât acelaşĭ volum de apă; greutatea specifică a feruluĭ este $7^1/_2$; lemnul de brad este numaĭ pe jumĕtate aşa de greŭ, ca acelaşĭ volum de apă; greutatea specifică a lemnuluĭ de brad oste $^1/_2$; greutatea specifică a argintuluĭ viŭ e $13^1/_2$, a spirtuluĭ e $^4/_5$. Ferul are o greutate specifică maĭ mare decât apa şi lemnul, pentru-că părticelele feruluĭ sûnt maĭ aprópe unele de altele; ferul este maĭ des decât apa şi decât lemnul. Greutatea specifică este una cu desimea corpuluĭ. Greutatea specifică a corpurilor nu sĕ schimbă; ea e statornică; fie corpul maĭ mare saŭ maĭ mic. — Astfel avem un mijloc, de a puté afla, dacă un corp este curat saŭ este amestecat cu alte corpurĭ, saŭ cum sĕ ḑice, dacă este falsificat. Dacă greutatea specifică a unuĭ corp este prea mare, el este amestecat cu un corp maĭ greŭ, ér dacă ea este prea mică, el este amestecat cu un corp maĭ uşor. Greutatea specifică a unuĭ corp sĕ află, dacă dividăm greutatea luĭ absolută cu pierderea, ce o sufere greutatea corpuluĭ în apă saŭ, ceea-ce este tot una, dividăm greutatea absolută a corpuluĭ cu greutatea, ce o are acelaşĭ volum de apă. —

Sentinţe.

Inima de ânger ascunsă 'n sărăcie
E ca diamantul în pulbere 'nglodat,
Ce lumea în picióre îl calcă, făr' să scie,
Şi 'l preţuesce numaĭ vĕḑêndu'l la bogat.

*

Bolintinénu.

Amorul patrieĭ e o plantă fórte gingaşe; numaĭ aşa va rodí fructurĭ folositóre pentru fericirea de obşte, dacă de timpuriŭ, în

*) O bucată de lemn de brad aşa de mare cât una de fer, care este 1000 gr. de grea, este numaĭ $66^2/_3$ gr. de grea; ér un volum de apă de aceeaşĭ mărime este de $133^1/_3$ gr. de greŭ; lemnul de brad este de ($66^2/_3 : 133^1/_3 = {}^1/_2$) $^1/_2$ aşa de greŭ ca un volum de apă de aceeaşĭ mărime.

primăvara vieții, se va sădí în grădina fragedului pept, și ca povățuitor mintea sănětósă 'i va fí grădinar; altminterĭ fără folos sĕ va usca, séŭ numaĭ fructe amare va rodí. trad. de *Eliad.*

*

Pétra cea maĭ scumpă este aceea, ce le taie pe tóte celelalte, și pe ea nu o póte tăia nicĭ una. — Inima cea maĭ scumpă însă este aceea, ce sufere maĭ bine orĭ-ce vătĕmare, decât să voiască a rănĭ pe altele. *Rückert.*

*

Nu încurca pe nimenĭ în certele tale private, însă nicĭ tu să nu te amestecĭ nicĭ odată în certele altora. *Knigge.*

*

Ia séma, cum apucĭ trandafirĭĭ, ca sĕ nu te înghimpe spinĭĭ lor.

* *Lafontaine.*

Tóte florile sûnt pline de miere, însă numaĭ albina află dulcéță în elc. *Göthe.*

*

Nu este nicĭ un bine a fí în lume mare:
Inaltul arbor cade l'a vêntuluĭ suflare:
In vêrful nalteĭ stânce, ce 'șĭ perde fruntea 'n norĭ,
Nu cresc maĭ nicĭ odată suave, mândre florĭ.

* *Bolintinénu.*

Cel-ce face tot numaĭ ce'ĭ place luĭ, rar va fí făcênd, ce trebue să facă. Om mare este acela, care scie să'șĭ înfrângă voința și care nicĭ odată nu vrea, ceea-ce póte, dacă acésta nu corĕspunde mințiĭ sănětóse și dreptățiĭ. *Oxenstierna.*

*

Blândețea totdauna are dreptate; mânia ni odată.

* *Rousseau.*

In tóte este o cale de mijloc. Mintea sănětósă o află ușor, patima nicĭ odată. *Zschokke.*

*

Sĕ ḑice cu tótă dreptatea, că adevĕrata moralitate sĕ păstrézĕ numaĭ în școla nĕcazurilor, ér' o fericire îndelungată sĕ preface ușor într'o stâncă, de care sĕ isbesce moralitatea. *Schiller.*

*

Inteleptul este blând; el simte, el are inimă nobilă, el scie, ce cumplit póte omul rătăcí; decĭ el judecă pe alțiĭ cu blândețe, ér' pe sine'șĭ cu asprime. *Frideric II.*

*

Cu cât îĭ lipsesce cuĭ-va maĭ mult mintea și puterea judecățiĭ, cu atâta este maĭ deșert. *Swift.*

*

Puținĭ ómenĭ sûnt atât de înțelepțĭ, ca să le placă maĭ bine o defaimă folositóre, decât o laudă înșelătóre.

De la Rochefoucauld.

Cel-ce n'a fost nicĭ odată în suferinţe, nu scie nimic; el nu cunósce nicĭ norocirea, nicĭ nenorocirea; el nu cunósce pe ómenĭ şi nu sĕ cunósce nicĭ chiar pe sine însuşĭ. *Fénélon.*

*

In toţĭ ómenĭĭ sĕ află un bold secret de a sĕ face despoţĭ, pentru că fie-ce om doresce maĭ mult séŭ maĭ puţin a face pe alţiĭ, ca să adauge la fericirea luĭ. *Helvetius.*

*

Sûnt momente, în carĭ, fără să voim, ne arătăm aşa, cum sûntem. *Hippel.*

*

Activitate neîntreruptă şi observaţiune ḑîlnică a vieţiĭ tale şi a cărărilor dumneḑeireĭ să fie parola ta. *Platen.*

*

Munca este podóba cetăţénuluĭ; binecuvêntarea e preţul muncitoruluĭ. Pe rege 'l cinstesce demnitatea sa; pe noĭ străduinţa mânilor nóstre. *Schiller.*

*

Nimic nu a dat viéţa muritorilor fără muncă neobosită. *Horaţiu.*

*

Rădĕcinile învĕţăturеĭ sûnt amarĭ, dulcĭ însă rodurile sale. *Isocrat.*

*

Ramurile virtuţiĭ şi culturеĭ ies din sudóre şi din muncă. *Plato.*

*

Ḑeiĭ nu ne vênd nimic fără ostenélă; cele maĭ nobile darurĭ nu ni le daŭ gratuit; orĭ-ce învĕţătură fundamentală, cu deosebire la început şi în tinereţe, trebue câştigată cu sudóre şi cu muncă. *Herder.*

*

Nicĭ celuĭ maĭ fericit geniu nu'ĭ succede a sĕ ridica numaĭ prin natură şi instinct la un ce extraordinar. *Göthe.*

*

Sciinţele sûnt baniĭ, ce ni sĕ daŭ de cheltuială pentru lunga călĕtorie a vieţiĭ. *Bias.*

*

Sciinţele nutresc pe tinerĭ şi desfătéză pe bătrânĭ, ne mângâe, ne însoţesc în călĕtoriĭ, dorm cu noĭ, veghéză cu noĭ şi sûnt nedeslipite de fiinţa nóstră în tóte împrejurările vieţiĭ nóstre, ca îngerиĭ apĕrătorĭ aĭ noştri, în tot decursul vieţiĭ nóstre. *Cicero.*

I. P.

Bibliografie.

1. **Cugetărĭ asupra crescereĭ omuluĭ** de *Traian Barzu,* asesor referinte consistorial. Caransebeş, tip. diecesană 1887. O

broșură în 8° cu 54 pag. Prețul (care este destinat ca ajutor la zidirea bisericeĭ din comuna Bacamezeŭ) 40 cr. — In acéstă scriere, care maĭ întâiŭ a fost publicată în „Fóia diecesană," d-l autor, după-ce constatéză că *fericirea* este ținta vieții omenescĭ, cércă a arăta căile, care pot duce la acéstă încântătóre nălucire, la acest ideal, precum și stavilele, ce ni sĕ pun în drum și ne împedecă în ajungerea luĭ. Stavilele acestea, dice cu tot dreptul d-l autor, trebuesc delăturate încă din copilărie; din copilărie trebuesc alese căile cele adevĕrate, căcĭ altfel viața în loc de fericită sĕ face nefericită, în loc de mulțămire produce cele maĭ marĭ amărîciunĭ. In lucrarea sa d-l Barzu amintesce maĭ multe din relele, ce turbură viéța omenéscă, și arată, că prin o crescere potrivită aceste rele s'ar puté delătura. Dênsul încheiă cu cuvintele următóre: „Repetez, că dela crescere aștept crearea condițiunilor, care sûnt de lipsă la fericirea omuluĭ, adecă susținerea echilibruluĭ între pofte și puterea de a le împliní prin reducerea poftelor și sporirea puterilor. De aceea totul să lucre în armonie. Și producerea acesteĭ armoniĭ trebue să fie ținta crescereĭ; éră perfecțiunea spiritualuĭ, așa cum sĕ face astădĭ, este numaĭ o degenerare a luĭ în contra corpuluĭ și spre nenorocirea omuluĭ." — Credem, că vom maĭ avé prilej a revení asupra scrieriĭ d-luĭ Barzu.

2. **Din Biblioteca pentru tinerimea română** edată de „Societatea pentru literatura și cultura română în Bucovina" a apărut broșura VI (Cernăuțĭ, 1887), care cuprinde povestirea „Vasile Poporén" de învĕțătorul *Grigorie Iacubovicĭ*. — Ne bucurăm, că fraților Bucovinenĭ nu lasă să cadă folositórea întreprindere, din care face parte și povestirea „Vasile Poporén," ci o urmăresc cu stăruință și seriositate. Silințele dênșilor de bună sémă vor fĭ încununate de succesul așteptat.

3. **Ântâia și a doua carte de lectură și învĕțătură** de *Ión Popescu*. — Aceste cărțĭ ale meritatuluĭ nostru pedagog, lucrate în deplină cunoscință de causă și cu o conscienționsitate esemplară, aŭ fost aprobate și de Inaltul Ministeriŭ reg. de culte și instrucțiune publică prin hârtia sa din 24 Iuniŭ n. a. c. Nr. 16524. Cărțile d-luĭ Popescu sûnt cu mult maĭ bine cunoscute ómenilor noștri de școlă, decât să maĭ fie de lipsă a le recomanda și în locul acesta.

4. **Geografia patrieĭ și elemente din geografia universală** pentru școlele poporale române de *Ión Dariu*, învĕțător la școlele centrale române din Brașov și membru al maĭ multor corporațiunĭ. Cu 12 figurĭ intercalate în tecst împreună cu mapa

Ungarieĭ. - Brașov, 1888. Editura librărieĭ Nicolae I. Ciurcu (tip. archidiecesană din Sibiiŭ). Prețul unuĭ es. broșat 25 cr.; legat 30 cr. — Afară de acest manual d-l I. Dariu va publica, după cum ni sĕ împărtășesce, încă înainte de începutul anuluĭ școl. 1887/8, tot în editura librărieĭ N. I. Ciurcu, următórele scrieri: *Elemente de Fisică* pentru școlele poporale cu maĭ multe figurĭ intercalate în teest (Prețul unuĭ es. legat 30 cr.) și *Istoria patrieĭ și elemente din Istoria universală* pentru școlele pop. rom., tractată după metodul biografic în douĕ cursurĭ concentrice. Cu portretele maĭ multor regenți și bărbațĭ alesĭ. Prețul unuĭ es. broșat 20 cr.; legat 25 cr. — Aceste cărțĭ didactice pentru școlele poporale române sûnt lucrate după cerințele celuĭ maĭ noŭ plan ministeriul.

B.

Diverse.

Reuniunea sibiană.

(Urmare.)

Raportul general s'a predat uneĭ comisiunĭ de 3, constătătóre din membri M. Stoica, C. Hămbășan și R. Mircea; apoĭ s'a ales o altă comisiune numită financiară pentru încassarea taxelor, censurarea ratiocinuluĭ și a proiectuluĭ de budget: (T. Joandrea, I. Pulca și A. Gogonea).

Premergênd acestea, presidentul *S. Popescu* a ținut o interesantă prelegere despre tractarea metodică a scriereĭ, respective a scriptolegieĭ. După unele deslușirĭ, ce prelegĕtorul a dat diferitelor întrebărĭ, ce i s'aŭ adresat, a urmat prelegerea luĭ *Ión Popoviciŭ*: „Tractarea pieseĭ *Muerea și găina* din cartea II. de *I. Popescu.*“ Prelegerea sĕ vede că a fost lucrată cu multă sîrguință; n'a putut însă produce efectul dorit, din causă că lipsind elevĭ de școlă, ea a fost simplu cetită. Adunarea a însărcinat pe comitet, ca pe lângă unele amplificărĭ, să publice prelegerea în fóia *„Școla și Familia“*; ér' învĕțătorul *I. Popoviciŭ* e poftit a o preda practic la procsima adunare generală. La ordinea ḑileĭ a urmat apoĭ *N. Némțu* cu„ Dare de sémă asupra manualuluĭ de Geografie pentru școlele poporale de *D. Făgărășan* și *S. Moldovan.*“ Adunarea a decis, ca după completarea operatuluĭ prin o prelegere practică de învĕțătorul *N. Némțu*, operatul să sĕ publice în *„Școla și Familia“*; ér' membri să foloséscă în anul școl. ce urmézĕ manualul din cestiune, spre a sĕ puté pronunța asupra luĭ maĭ cu temeiŭ în sesiunea procsimă.

Cu acestea ședința primă s'a terminat la oŕa 12.

Ședința a doua întrégă a fost ocupată cu „Darea de sémă asupra Istorieĭ pentru școlele poporale de Silvestru Moldovan, și tractarea metodică a istorieĭ,“ de *Mihail Stoica*.

Nicĭ un obiect n'a fost discutat cu atât interes și póte cu atât resultat practic, ca obiectul acesta. Deosebit interesante aŭ fost espunerile presidiuluĭ asupra materialuluĭ istoric de predat în școla poporală, prin care să sĕ ajungă scopul principal: desvoltarea sentimentuluĭ național și aderarea la némul sĕŭ ca la bunul cel maĭ înalt. Adunarea recomandă învĕțătorilor a folosí acest manual, ca apoĭ să sĕ pótă pronunța asupra luĭ în sesiunea procsimă.

Ședința a treia a fost cercetată de 27 membri din tractul Sibiiuluĭ, 21 din al Sĕlișteĭ și 16 din al Avriguluĭ.

Fiind la ordinea ḑileĭ raportul comisiuneĭ însărcinate cu censurarea raportuluĭ general al comitetuluĭ, la propunerea comisiuneĭ s'aŭ adus următórele concluse maĭ importante: 1. Punctul 1. lit. a) din raportul general sĕ ia spre scire și comitetul sĕ îndrumă, că afară de adunarea generală, care trebue să sĕ țină pe timpul feriilor, să convóce în fiecare an câte o adunare pe timpul prelecțiunilor; avênd în cele din ferĭ a sĕ pertracta afacerile administrative, ér' în cele de sub durata prelecțiunilor, special didactice, a sĕ ținé prelecțiunĭ de model cu elevĭĭ.

2. Cu privire la pt. 1. lit. b) din raportul general: adunarea primesce în sînul reuniuniĭ pe învĕțătorĭĭ din tractul Avriguluĭ, dar cu adausul, că deórece eĭ n'aŭ contribuit la înființarea fonduluĭ actual, nicĭ de beneficiile luĭ nu sĕ pot împărtăși, până nu vor contribuí și eĭ cu o sumă echivalentă sumeĭ ce a contribuit unul din celelalte douĕ despărțĕminte, ci vor avé a'și înființa înșiși fond după propriile lor puterĭ; ér fondul înființat de protopresbiteratele Sibiiŭ și Sĕlișteș să sĕ împartă în proporțiune drépță după numĕrul învĕțătorilor între ambele despărțĕminte, avênd fie-care a'și administra în deosebĭ fondul sĕŭ, și apoĭ tóte treĭ a contribuí la susținerea biroului central.

3. La propunerea comisiuniĭ: organul pedagogic, „Școla și Familia“ sĕ declară de organ oficial al Reuniuniĭ, în care să sĕ publice tóte actele, ce privesc Reuniunea; drept-aceea fie-care membru e moralicesce obligat a prenumera acea fóie, dacă și întru cât comitetele parochiale nu vor fí îndemnate a o prenumera pentru usul școlelor.

Urmând la ordine comisiunea financiară, acésta raportéză, că a aflat cassa în regulă. Fondul Reuniuneĭ a crescut în decursul anuluĭ cu 74 fl. 74 cr. Starea actuală a fonduluĭ este de 787 fl.

5 cr., din carĭ 786 fl. 77 cr. sûnt depușĭ la „Albina,“ ér 28 cr. sûnt în cassă. Pe lângă acéstă sumă s'au maĭ încassat în decursul acesteĭ sesiunĭ 22 fl. 60 cr., carĭ saŭ predat presidiuluĭ spre a-ĭ alătura la suma sus citată.

Ca budget s'a votat: venite 115 fl ; spese 30 fl. v. a.

Adunarea s'a încheiat la învitarea presidiuluĭ cu cântarea „Bine escĭ cuvêntat Ch-se D-ḑeule . . .“ la $12^1/_2$ óre în desĕvêrșită armonie. *Z.*

Conferințele învĕțătorilor din județul Ilfov (România). Conform rênduelĭĭ din legea instrucțiuneĭ toțĭ învĕțătoriĭ din România aŭ fost adunațĭ în capitalele județelor pentru a ținé conferințe didactice dela 1-iŭ și până la 15 August. Învĕțătoriĭ din Ilfov (împrejurimea Bucurescilor) nu aŭ rĕmas datorĭ cu împlinirea acesteĭ datoriĭ, ci s'aŭ adunat și eĭ în conferințe. Cât despre reușita acestor conferințe, — după cum mi sĕ asigură, — acestea de acum aŭ fost mult superióre celor din alțĭ anĭ, la care eŭ nu am asistat atât în privința cestiunilor, ce s'aŭ discutat, cât și în privința moduluĭ, cum s'a discutat . . . Asta dovedesce, că învĕțătoriĭ progresézĕ din an în an. — Cestiunile, ce s'aŭ tratat, aŭ fost: 1) *Metoda predăriĭ istorieĭ, geografieĭ și matematicilor* 2) *Ce rol póte avé desemnul și caligrafia*, și până la care punct să sĕ desvolte aceste studiĭ în școla rurală? Ér' cestiunea, a căreĭ discuție a fost maĭ furtunósă, a fost *asupra religieĭ*, și anume partea unde s'a discutat și hotărît, ca din biblie*) partea întâia să rĕmână afară . . . S'a maĭ hotărît, ca pe viitor să sĕ facă conferințe în fiecare plasă asupra mijlócelor de a îndrepta școla, a face ca copiiĭ să vină la școlă etc. De asemenea s'a desbătut, cum și ce să facă învĕțătoriĭ pentru ușurarea viețiĭ lor. — Conferințele s'aŭ ținut în palatul Universitățiĭ și sub președința d-luĭ *Lupu Antonescu*, revisor școlar și bărbat neobosit în munca de a ridica școla săténă. E de însemnat încă, că în ḑiua ultimă distinsul profesor dela liceul „*Mateiŭ Basarab*,“ d-l *C. I. Șonțu* a ținut o interesantă conferință *despre electricitate* în amfiteatrul sus numituluĭ liceŭ, unde ajutat fiind de aparatele, de care dispune liceul, a arĕtat într'un mod pipăibil tot, ce sĕ referă la cestiunea, ce a tractat. — Séra (Vinerĭ la 14 August) s'a ținut un mare banchet la hotelul „*Victoria*,“ la care banchet ca învitațĭ din partea învĕțătorilor aŭ luat parte: d-l *Vitzu*, inspector general al școlelor din România, d-l *Laurian*, directorul Liceuluĭ Sf. Sava și membru în cons. de Instr., d-l *Bălténu*, direc-

*) De bună sémă istoria biblică *Red.*

torul Institutului „Educațiunea“ și al revistei „Lumina pentru toți,“ și alți distinși profesori și ómeni de școlă. S'au ridicat toasturi în sănětatea M. M. L. L. Regele și Regina, a d-lui Ministru de instrucție și a altor distinși ai noștri. Serbarea a fost cu atât mai remarcabilă, cu cât într'un frățesc cerc a petrecut superior și inferior, adecă cei mai înalți demnitari școlari alăturea cu învățătorii dela țéră. — Bucurescĭ, 17 (29) August 1887. *I. R.*

† **George Creţénu.** Poetul „melodiilor intime,“ cântătorul duios al patriei sale, a căruĭ liră făcea odinióră să vibreze în sufletul înstreinaților fiĭ românĭ un dor iresistibil de patrie, a încetat de a mai fí în mijlocul iubiților sĕĭ, împlinindu-i-sĕ dorința de a fí înmormêntat în pământul scump și iubit al patriei sale.

„De-oiŭ murí.“ ḑice dênsul, „voiŭ să mĕ 'ngrópe
„In pământul românesc.
„Fie pétra cât de grea,
„Tot mai bine'n țéra mea!“

George Creţénu s'a născut în Bucurescĭ la a. 1829. Studiile și le-a făcut în colegiul Sf. Sava. La 1848 fŭ trimis de guvernul provisoriŭ la Paris, ca să'și completeze studiile; dar îndată după căde-aceluĭ guvern i sĕ retrase stipendiul acordat, și el rĕmase numaĭ cu propriile sale mijlóce, studiind dreptul și literatura universală. In timpul studiilor publică mai multe poesiĭ în foile române, ce apăreaŭ atuncĭ în Paris, dintre care cea mai însemnată era: „România viitóre.“ Aicĭ, la 1852, este publicată și poesia sa „Dorul țĕreĭ,“ în care dênsul apoteoséză țéra sa, cu cuvintele:

Sĕ află 'n natură o mistică óră,
Când cerul cu aur și foc sĕ colóră;
. . . . . .
Pe cerul albastru atuncĭ sĕ desină
Mult scumpa mea țéră, fantasmă divină,
De munți coronată, încinsă de rîurĭ,
Ca nimfele-antice cu aure brîurĭ.
Imĭ place spre dênsa să sbor cu-a mea minte,
Să vĕd scumpa 'mĭ mumă și bunu'mĭ părinte.
Spre eĭ al meŭ suflet mereŭ se'ndreptéză,
D'o lungă lipsire amar sângeréză.
Ca'n țéră, s'aicea e séră senină,
S'aicea natura d'armoniĭ e plină;
Dar nu sciŭ ce are, că'n sufletu'mĭ trece
Ades o săgétă tăiósă și rece.
Ades, când e nóptea tăcută, adâncă,
Eŭ vĕrs calde lacrimĭ și ḑiua plâng încă,
Și vaĭ! n'am pe nimenĭ, ce vrea a le șterge,
Căcĭ *numaĭ o mumă* durerea 'nțelege,

Ea singură scie dulcĭ vorbe ce-alină
O inimă tristă, un piept, ce suspină. —

Astfel cântă *Creţénu* dorul de scumpa sa patrie, apoĭ încheie:

Amar de acela, ce ţéra îşĭ lasă,
Ce merge departe d'a tată-sĕŭ casă.
Ce vede, cum fumul la alţiĭ se 'naltă,
Ce limbĭ şĭ-obiceurĭ străine învaţă,
Ce singur de june în lume se duce,
Ce uită cât pânea din ţéră e dulce,
Şi *cât e maĭ dulce a ţĕreĭ cântare,*
Un frate, o soră şĭ-a lor sărutare!

La 1853 întorcêndu-se în patrie, întră în magistratură ca procuror de tribunal, ér la 1857 ajunse jurisconsult al statuluĭ. La 1854 luă parte la fundarea jurnaluluĭ „Patria". — La 1857 luă iniţiativa la întemeiarea jurnaluluĭ „Concordia", care avù puternică influenţă asupra lucrărilor divanuluĭ ad hoc. — La 1859 fù numit director la ministeriul de justiţie, ér' în Octombre acelaşĭ an fù ministru ad interim. — La 1860 eşind din minister, fù numit membru la Curtea înaltă, dup'aceea procuror la Curtea de casaţie, în urmă devenĭ ministru de Culte şi Instrucţiune, din care post însă se retrase curênd din causa nesănĕtăţiĭ. Dênsul a lucrat mult la fóia „Revista Carpaţilor" publicată de G. Sion, şi a întemeiat cu maĭ mulţĭ literaţĭ fóia: „Revista Română". Creţénu a publicat la 1855 în Bucurescĭ o parte din poesiile sale sub numele de „Melodiĭ intime", din care am reprodus în extras poesia elegică de maĭ sus: „Dorul ţĕreĭ". O colecţiune completă a poesiilor luĭ Creţénu s'a publicat în 1879 sub titula: „Patrie şi libertate". *X. — Y.*

Premiĭ pentru învĕţătoriĭ şcólelor poporale. Comitetul societăţiĭ „Şcóla română" din Sucéva a hotărît să împărţéscă în luna luĭ Septembre a fiecăruĭ an maĭ multe premiĭ dela 15 până la 50 fl. v. a. pentrn aceĭ învĕţătorĭ dela şcólele poporale de prin satele şi târgurile Bucovineĭ, carĭ vor face cu şcolariĭ din şcóla lor esamenul de primire în clasa întâia românéscă dela gimnasiul din Sucéva (căcĭ esistă două cursurĭ: unul nemţesc şi unul românesc, nu de mult înfiinţat) cu succes bun. Impărţirea acestor premiĭ va atêrna: 1) Dela numĕrul şcolarilor; 2) Dela succesul bun, cu care vor face eĭ esamenul de primire, şi 3) Dela starea materială, adecă: décă acésta ajunge, ca băieţiĭ să pótă urma studiile la gimnasiul din Sucéva fără vre-un ajutor maĭ însemnat din partea societăţiĭ „Şcóla română." — Orĭ şi cine póte înţelege de ce folos

sûnt asemenea premiĭ, care s'ar puté înființa fără mare greutate și la noĭ, ceĭ de sub coróna S-tuluĭ Stefan. Invĕțătoriĭ noștri ceĭ buni s'ar simțí încurajațĭ în silințele lor, și între dênșiĭ s'ar nasce de bună sémă cea maĭ nobilă emulațiune.

Escursiunĭ în interesul Industrieĭ de casă. Neobositul director al școleĭ normale din Bărlad, d-l *Ión Popescu* întreprinde în luna acésta, după cum scriu foile de dincolo, o escursiune prin acele orașe din România, unde sĕ țîn conferințe învĕțătorescĭ, cu scop de a înainta causa instrucțiuneĭ în industria de casă și în deosebĭ a instrua prin ceĭ 19 elevĭ normaliștĭ, ce i-a luat cu dênsul, pe învĕțătoriĭ adunațĭ în alcătuirea pălăriilor de paie. Dênsul va ținé în fiecare oraș câte o conferință, în care va arĕta necesitatea de a lucra pentru progresul stăreĭ economice și pentru desvoltarea industrieĭ, maĭ ales a celeĭ casnice. Tot prin stăruința d-luĭ Popescu s'a trimis din județul Tutova d-l învĕțător P. Mohor, precum și un elev normalist, ca să cerceteze cursul de industrie casnică, ce'l țin în dilele acestea în Brașov d-niĭ Candid Mușlea și G. Moian. — Bine ar fí, când d-l Popescu ar afla câț maĭ mulțĭ imitatorĭ în sînul poporuluĭ nostru!

Curs pentru medicĭĭ școlarĭ. Pentru medicĭĭ școlarĭ ș profesorĭĭ de higienă la școlele mediĭ, provĕduțĭ în instrucțiunile maĭ nouĕ ministeriale, se va ținé un curs special dela 15 Sept până la 15 Decembre la universitatea din Budapesta. Ceĭ-ce vor să fie admișĭ la acest curs, îșĭ pot înainta petițiunile la decanatul facultățiĭ de medicină până la 10 Sept. n. Ascultătoriĭ cursuluĭ, despre care e vorba, trebue să fie doctorĭ séu doctoranzĭ de medicină.

Posta Redacțiuneĭ.

D-luĭ *I. R. Bucurescĭ.* Primițĭ mulțămirile nóstre pentru corespondința trimisă. Nu ne datĭ uitărĭ nicĭ altă-dată.

Greșelĭ de tipar. In articulul: *Istoricul învĕțămêntuluĭ in tuitiv* de d-l *Ión Russu*, publicat în numĕrul trecut al acesteĭ foĭ s'au strecurat următórele greșelĭ de tipar: Pag. 195, rêndul 9 de jos în sus, în loc de *Anaximande* cetesce *Anaximandru;* pag. 199, rêndul 12 de jos în sus, în loc de *Teofrat* cetesce *Teofrast*; pag. 200, rêndul 13 de jos în sus, în loc de *șóla* cetesce *școla*. De asemenea la toțĭ aniĭ până la *Epicur* inclusiv (pag. 199) să se adauge *înainte de Christos*, și nu *d. Ch.*, după cum s'a tipărit din greșală în cele maĭ multe locurĭ.

Proprietară: »Reuniunea învĕțătorilor rom. gr. or. din Districtul al X-lea, Brașov«
Tipografia Alexi, Brașov.